

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Štampa vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske države 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo "Slovenskega Gospodarja" v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udje "Katal. katovnega društva" dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5, — Rokopis se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne pettiristice vs enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Na zaprte reklamacije se poštnine proste.

Za brate Hrvate.

Slovinci smo zadnji teden zopet pokazali, da nam slovanska vzajemnost ni prazna beseda. Naši poslanci so se potegnili na Dunaju za Hrvate, katere zdaj tlači ban Čuvaj, ter dosegli velik, velik uspeh. Vlada in celi državni zbor je obsodil postopanje Madžarov nasproti Hrvatom ter izrekel hrvaškemu narodu svoje sočutje v težkem boju nasproti madžarskemu nasilju.

V četrtek, dne 18. t. m., je v začetku seje stavljal dr. Susteršič s svojimi tovariši v ostrih besedah sestavljeno vprašanje na ministrskega predsednika zaradi hrvaških razmer. Vse je obstopilo zapisnikarja ter z napeto pozornostjo poslušalo besedo za besedo. Kadar se je imenovalo ime sedanjega komisarja Čuvaja in ministrskega predsednika Kuena, zagromeli so klič ogorčenja proti tem nasilnikom po celi dvorani. Ko je bilo vprašanje končano, razlegali so se po zbornici viharji klič: Zivela Hrvaška! Dol s Čuvajem! Fej Kuen!

Potem se je začela prva razprava o uradniških plačah. Toda nihče se ni zanimal za to vprašanje, ampak prvi govornik dr. Dulibič je govoril samo o enem uradniku, o komisarju Čuvaju na Hrvaškem, ter opisoval njegovo zlodejsko delovanje. Protijudsko postopanje Čuvajevo res ni najboljšo priporočilo za nove plače uradnikom. Toda dr. Dulibič se ni končal svojega govora, se je seja prekinila. Izvedelo se je namreč, da hoče ministrski predsednik takoj še v tej seji odgovoriti na interpelacijo slovenskih poslancev. In res, komaj je dr. Dulibič pretrgal svoj govor, vstal je grof Stürgkh, da odgovarja Slovincem. Poslanci so se stiskali okoli sedeža ministrskega predsednika, da bi ne preslišali besedice. Grobna tišina je nastala v zbornici.

Grof Stürgkh je obsodil Kuenovo in Čuvajevo postopanje nasproti Hrvatom, katerim se je vzela tiskovna, zborovalna, društvena, in sploh vsaka državljanska svoboda. Celo pisma so si morali pustiti odpirati. Rekel je, da tako postopanje med Hrvati ne more vzbujati ljubezni do avstro-ogrske države, nadalje, da tako postopanje tudi vzmernirjevalno vpliva na Slovence in Hrvate avstrijske državne polovice ter da nam tako postopanje ne bo v balkanskih državah, kjer prebiva toliko Jugoslovanov, pridobilo nobenih prijateljev. Sedanje razmere na Hrvaškem tudi na Bosno in Hercegovino slabo uplivajo, ker vzbujajo pri narodih, ki so se nam priklopili, da se bo morala kedaj tudi z njimi tako nasilno ravnalo. Ako ogrska vlada ne bo kmalu odšla s svojimi pandurji s Hrvaškega, bo avstrijska vlada prisiljena, ubrati druge strune.

Odločni in Jugoslovanom prijazni odgovor avstrijskega ministrskega predsednika, je naredil na celo zbornico nepopisno dober utis. Zbornica je odmevala

Salezijanski zavodi.

Časniki so pred kratkim poročali, da ustanovijo letošnje jesen Salezijanci nov zavod na Slov. Štajerskem, in sicer v Veržuju na Murskem polju, tik ob ogrski meji. Stvar ni samo krajevnega pomena, ampak splošnega, ter bi se naj stvarno in mirno presojala zgolj iz vzgojnega in kulturnega stališča. Namen teh vrstic je, seznaniti čitatelje z duhom in delom salezijanske družbe, razpršiti predsodke, pridobiti važnemu podjetju iskrenih prijateljev in dobrotnikov. Spregovorimo 1. splošno o salezijanski družbi in njo zavodih; 2. posebej o vzgojnem in narodno-gospodarskem pomenu salezijanskega zavoda za Slovensko Štajersko.

1. Salezijanska družba in nje zavodi. Po pravici neki zgodovinar (Weber) imenuje salezijansko družbo največje delo katoliške cerkve v 19. stoletju. Njen ustanovitelj je Janez Bosko, rojen l. 1815. blizu Turina od priprostih starišev. Že kot dijak je zbiral dečke v „društvo veselja“, kjer so se nedolžno zabavali in vspodbujali k poštemu življenju. To društvo je tako dobro vplivalo, da se je neki mladi jud izpreobrnil.

Leta 1841. je postal duhovnik ter je najprej služboval v Turinu po raznih ječah in bolnišnicah, kjer je imel priliko, opazovati žalostne posledice slabe vzgoje in pomanjkljivega pouka. Zato je pa tudi takoj od začetka svojega duhovskega službovanja obračal

vslikov zadovoljstva s takim nastopom. In kakor so isti dan odobrvali vsi avstrijski poslanci Stürgkhov odgovor, tako tudi zdaj vsa avstrijska javnost izraža svoje popolno soglasje z besedami grofa Stürgkha. Že dolgo menda ni noben avstrijski ministrski predsednik s svojim govorom tako ustregel vsem narodom Avstrije, kakor sečaj Stürgkh s svojimi pravičnimi in poštenimi besedami v prilog tlačenemu hrvaškemu narodu.

Slovinci so se premišljali, ali naj predlagajo otvoritev razprave o Stürgkhovem govoru ter dajo tako vsem strankam priložnost, da izrečejo svoje mnenje o hrvaških razmerah. Bali so se namreč, da bi liberalni poslanci iz Dalmacije, ki so v politiki ravno tako nezreli, kakor slovenski liberalci, govorili ob tej priliki kake neumnosti, ki bi pokvarile splošno ljubezen in sočutje s hrvaškimi narodom. Ko so dali ti poslanci Slovincem zagotovilo, da bodo pametni, se je drugi dan v petek od Hrvaško-Slovenskega kluba predlagala otvoritev razprave in tudi soglasno sprejela.

V razpravi so govorili dr. Krek v imenu Slovincem, dr. Dulibič v imenu dalmatinških pravašev, dr. Fidler v imenu Čehov, dr. Leo v imenu Poljakov, dr. Adler v imenu nemških socialnih demokratov, Nemec v imenu čeških, Dašinski v imenu poljskih socialnih demokratov, Romančuk v imenu Rusinov, Hoc v imenu čeških radikalcev, dr. Gros v imenu liberalnih in Stekler v imenu krščansko-socialnih Nemcev. Za Srbe so govorili dr. Baljak, za liberalne Hrvate dr. Tresič. Vsi govorniki so obsojali rabeljsko postopanje Čuvajevo na Hrvaškem in odobrvali jasen in odločen nastop grofa Stürgkha nasproti Madžarom.

Tako sta se vlada in državni zbor postavila na stran Hrvatov ter se izrekla proti brezobzirnosti Madžarov, katera le škodi skupni državi pri drugih narodih, Zaslugo, da se je dosegel ta uspeh, imajo Slovinci, ki so vsakokrat na svojem mestu, kadar je treba braniti pravico in resnico.

Politični ogled.

— Dne 19. aprila: Cesar je danes sprejel ogrskega finančnega ministra Lukača ter se z njim posvetoval o političnem položaju. — Ogrski se delajo zelo razburjene radi interpelacije, ki jo je vložil v našem državnem zboru dr. Susteršič glede na žalostne razmere na Hrvaškem. Pretijo tudi grofu Stürgkhu radi včerajšnjega njegovega odgovora na Susteršičevo interpelacijo. — Manjšinske stranke v Srbiji so sklenile za ožje volitve dogovor, da oškodujejo vladno večino. — Turški sultan je s prestolnim govorom otvoril novoizvoljeni turški državni zbor. — V Maroku v Afriki je izbruhnil upor. Domačini so baje poklali 200

veliko skrb in ljubezen na zapuščeno mladino. Boriti se je imel z neznanjskimi težavami, ljudje so ga imeli za norega, ker se je toliko brigal za poulične fakine. Toda polagoma so se sprevidele velikanski pomen njegovega trudapolnega dela. Liberalni minister Ratazzi, ki je iz piemontskega kraljestva izgnal redovnike, je nekoč skrivaj poslušal Boskov nagovor na mlade kaznjence, in začel ga je visoko čislati. Piemontski kralj Karol Albert je vzel njegov zavod pod svoje pokroviteljstvo. Celo glasoviti državnik Cavour (Kavur) je bil med dobrotniki don Boskovimi. Papež Pij IX. je leta 1869. začasnno, leta 1874. pa za stalno odobril pravila don Boskovi družbi, ki si je dala ime svetnika kratkosti in milobe, sv. Frančiška Saleškega. Udje te družbe se imenujejo Salezijanci. Dne 31. januarja l. 1888. je umrl blagi mož. Že za njegovega življenja se je razširila družba po najrazličnejših krajih, in danes ima družba cvetoče zavode v Italiji, na Španjskem (23 zavodov), na Francoskem (24 zavodov leta 1901), na Angleškem, v Ameriki, Afriki in Aziji.

V Avstriji se je otvoril prvi zavod v Tridentu l. 1803. Sedaj imajo naslednje zavode v Avstriji: Zavod Marije Pomočnice v Tridentu, deško sirotišče istotam, v Dašavi na Poljskem, v Ošvicimu na Poljskem, kjer imajo nižjo gimnazijo in obrtno šolo, na Dunaju imajo zavod za dijake, ki obiskujejo srednje in ljudske šole, v Radni na Dolenjskem je novičarji za tiste, ki mislijo vstopiti v salezijansko družbo, in sicer za avstrijsko provincijo, ki obsega slovenske, nemške in poljske zavode, v Krakovu je zavod za ro-

francoskih vojakov. Proti Evropejcem proglašajo domačini sveto vojsko.

— Dne 20. aprila: Cesar je imenoval finančnega ministra Ladislava pl. Lukača za ogrskega ministrskega predsednika in mu je poveril sestavo ministrstva. — Sirijo se vesti, da bo vojni minister Auflenberg odstopil. — Okrog mesta Fec v Maroku divja hud boj med francoskimi vojaškimi četami in upornimi domačini. Mesto na več krajih gori. Francozi pošiljajo nove čete v Maroko.

— Dne 21. aprila: Cesar je sprejel danes ministrskega predsednika grofa Stürgkha. — Novi ogrski ministrski predsednik Lukač hoče vse dosedanje ministre ohraniti v službi. — Ogrski silno rovarijo proti avstrijskemu ministrskemu predsedniku grofu Stürgkhu, ker se je v našem državnem zboru zavzel za Hrvate. — Iz Rima poročajo, da so sv. Oče oboleli. — Francosko vojaštvo je upor v Maroku že zadušilo. Uporniki so zbežali na vse strani.

— Dne 22. aprila: Novo ogrsko ministrstvo je sledeče sestavljeno: Lukač predsedstvo in notranje zadeve; pl. Telesky finance; prof Zichy pouk in bogočastje; dr. Sekely pravosodje; grof Sereniji poljedelstvo; general Hazai deželno brambo; pl. Josipovič minister za Hrvaško. Zapisnega novega ministrstva se vrši v četrtek. — Potrjujejo se vesti o boleznih sv. Očeta; obolel je na živcih in sreč. Zdravniki zatrjujejo, da ni nevarnosti. — V nemškem državnem zboru je govoril državni kancler Betman Hollweg o potrebi oboroževanja ter je pozival državni zbor, naj sprejme brambno predlogo, da bo postala Nemčija v vojaškem oziru še močnejša. — V Maroku vlada zopet popolni mir.

— Dne 23. aprila: Pri današnjih občinskih volitvah za IV. razred na Dunaju so zmagali krščanski socialci v štirih okrajih; v 12 okrajih pa pridejo v ožje volitev s socialnimi demokrati, oziroma nemškimi liberalci. Socialni demokrati so prodrli v 6. okrajih. — Pri nadomestni volitvi za državni zbor v okraju Beljak na Koroškem je prodril socialni demokrat Gröger proti nemškemu nacionalcu dr. Angererju. — Jutri se bo celotno ogrsko ministrstvo predstavilo cesarju. — Listi domnevalo, da bo Čuvaj odstavljen kot komisar in da bo grof Pejačević imenovan za hrvaškega bana. — Volitve v srbsko skupščino so se izvršile z zmago vladne stranke.

Italijani napadli Dardanele.

Ker Italijani v Tripolisu ne morejo doseči zmage nad Turki in Arabci, skušajo doseči z napadi na evropsko Turčijo konec vojske in pospešiti prepustitev Tripolitanije. Ker pri Beirutu niso veliko opravili, so se lotili Dardanel, ki so morska ožina med Evropo in Azijo ter vežejo Egejsko morje z Marmara-morjem. Širokost Dardanel znaša povprečno 4 kilometre, naj-

kodelce, ki ga je ustanovil knez Lubomirski, tudi v Przemyslu v Galiciji imajo zavod. V Rakovniku pri Ljubljani imajo zavod z ljudsko šolo od leta 1901. Tu di v Gorici in v Trstu imajo svoje zavode.

Velike zasluge za vzgojo in pouk mladine se splošno priznavajo, in sicer jih čislajo tudi možje sicer liberalnega političnega mišljenja, kateri pa imajo še zmisel za pravo vzgojo mladine.

V Ljubljani je zlasti knezoškof dr. Jakob Misija nadelaval pot salezijancem. Leta 1803. se je ustanovilo društvo, ki bi naj postavilo zgradbo za zavod. Predsednik temu društvu je bil vladni svetnik Jožef Merk, v odboru je bil poleg stolnega prošta med drugimi celo — dr. Ivan Tavčar. Kranjski deželni odbor — takrat po večini liberalen — je leta 1804. podaril društvu 2000 K, Kranjska hranilnica pa, ki je, kakor znano, v nemško-liberalnih rokah, je leta 1805. naklonila društvu 30.000 K podpore. Enako so se našli veliki dobrotniki in zaščitniki tudi drugod.

Pri nas na Slovenskem je navada, da v vse močje tuje kraje pošiljamo podpore, drugi pa zapravljajo denar s pijančevanjem, s tožbami, s kvartanjem in loterijo, višjih potreb pa ne vidimo in ne čutimo, za dobrodelne namene v lastno korist imamo zaprte roke, zdi se nam vsega škoda, češ, to je nepotrebno. Zato grede drugi naprej, mi pa nikamor ali še nazaj. Salezijanski zavod bi bil za nas štajerske Slovence velikanskega pomena.

(Konec prih.)